

Tadeusz Dworak

Białe wieloryby

(Fehér bálnák)

színmű két részben

Fordította: Horváth Péter DLA

1. rész

SZEREPLŐK:

MAREK, hetvenöt éves, nagyvállalkozó

ANNA, Marek elvált felesége, ötvenöt éves, egyetemi docens

JAKUB, a fiuk, harmincöt, programozó

HANNA, a lányuk, harminc, manöken

MAŁGORZATA, pincérlány, húsz múlt

MAJA, 12 éves

TÖRTÉNIK:

mostanában, Gdańskban

2025

MINDEN JOG FENNTARTVA

ELSŐ RÉSZ

1. JELENET

Nagyáruház parkolója

Autókürt. Hatalmas csattanás

Autóhangok. Leáll egy motor, egy másik felberreg, ajtó csapódik...

Fékezés hangja...

ANNA (kint) Nem lát a szemétől?

MAREK (kint) A fenébe...

ANNA (kint) El ne merjen menni...! Hívom a rendőrséget!

MAREK (kint) Csak letolatok a tragacsáról...

ANNA (jön; hétköznapi, egyszerű nyáriruhában) Nézze meg, mit csinált!

MAREK *(kint)* Maga hajtott ki. Nem is indexelt.

ANNA Na, ne mondja! Még most is villog a lámpa. Dudáltam is.

MAREK *(kint)* Nem hallottam.

ANNA Mert telefonált.

MAREK *(jön, fehér öltöny, napszemüveg, tárcájában keres)* Kifizetem a kárt. Csak Euro van nálam. Kétszáz elég lesz?

ANNA Hol él maga?!

MAREK Adok háromszázat...

ANNA Inkább a betétlapját!

MAREK *(pénzt nyújt át)* Tessék. Ennyi van nálam.

ANNA Majd a biztosító rendezi a kárt. Zlotyiban. Kitöltjük a bejelentőlapot...

MAREK Nézze, hölgyem... Cserkész becsületszavamra...

ANNA *(megtorpan)* Marek...?

MAREK Tessék?

ANNA Mióta festeted a hajad?

MAREK *(lendületét veszítve, végtelen zavarban)* Anna...?

ANNA Már akkor őszültél, amikor...

MAREK Anna! Édes Anna...! Annyira, de annyira örülök...

ANNA Hogy tizenhat év után összetörted az öreg autót is?

MAREK Annak, hogy látlak.

ANNA Adj egy betétlapot, és el van intézve.

MAREK Nézd, az anyagiakat majd megbeszéljük. Annyit kérsz, amennyit akarsz. Tessék, a névjegyem.

ANNA *(telefonál)*

MAREK Kit hívsz?

ANNA A rendőrséget.

MAREK Anna... Kérlek... Ha elveszik a jogosítványt, nekem végem van. Két viszkít is ittam délelőtt...

ANNA *(elteszi a telefont)* Már nincs baj a májaddal?

MAREK Figyelj. Délutánra szabad leszek. Találkozunk hatkor a Bálnában. Ha még tudod, hol van.

ANNA Nem fogsz eljönni.

FRACIN Cserkészbecsület-szavamra...

ANNA Sose voltál cserkész.

MAREK Mit akarsz? Mire esküdjek? Már hiszek Istenben. Meg is keresztelkedtem. Esküszöm, hogy ott leszek. Viszek betétlapot, igazolványt, amit csak akarsz.

ANNA *(hosszan nézi, majd)* Jól van. Hatkor a Bálnában.

MAREK Fantasztikus, hogy te semmit nem változtál!

ANNA Hozd a kárbejelentőt, és ne késs el. Hétkor már dolgom van.
(*elmenőben telefonál*) Autóklub? Igen, tag vagyok. Egy autómentőt kérek a Biedronka parkolójába... GDH 3425... Egy öreg, piros Mazda...

MAREK (*ő is telefonálva távozik*) Elena? Tartsd ott őket. Találj ki valamit. Ha ők is szarban hagynak, lehúzzhatjuk a rolót. Húsz perc és ott vagyok.

sötét, bálnahangok

2. JELENET

A „Bálnába”.

A nyolcvanas éveket idéző „halásztanya”

ANNA (*egyedül ül egy asztalnál, könyvet olvas*)

MAREK (*sietve érkezik, lazán, farmerban, pulóverben*) Szia.
(*megpusztilná, Anna elhúzódik. Leül vele szemben.*) Régóta vársz?

ANNA (*megnézi a karóráját*) Tizenhat perce és húsz másodperce.

MAREK Ez nem az én napom, az biztos. Egy fontos tárgyalásom is fuccsba ment a karambolunk miatt. Most meg otthon hagytam az esernyőmet. Fene egy meg. Mindjárt zuhogni fog.

ANNA Április van.

MAREK Mit olvasol?

ANNA Itt volt a polcon.

MAREK (*megnézi a könyvet*) Fehér bálnák?

ANNA Igen.

MAREK (*mosolyog*) Ne mondd, hogy véletlen.

ANNA Odanyúltam, és ez került a kezembe.

MAREK Mindig ez volt a hepped. Hogy menjünk el bálnákat nézni Izlandra, vagy az Azori-szigetekre.

ANNA De sose mentünk el.

MAREK Nem volt rá pénzünk.

ANNA Neked sose volt fontos, hogy én mit akarok.

MAREK Hogy mondhatsz ilyet?

ANNA Évekig könyörögtem, hogy cseréljük egy szobával nagyobb-
ra a lakást.

MAREK És elcseréltük!

ANNA Amikor a gyerekek már kamaszodtak.

MAREK Nagyon jól megvoltak addig a közös szobájukban.

ANNA És a doktori iskolám?

MAREK Akkor kaptam új állást. Napi tizenötórát kellett... Ha te is
kiesel az otthoni dolgokból... Ki törődött volna a
gyerekekkel?

ANNA Tudom, hogy velük szoktál találkozni.

MAREK Jakub csak akkor hív, ha pénz kell neki. Hannát gyakrabban
látom.

ANNA Kétévente.

MAREK Istenem. Mindketten felnőttek. A saját életüket úgy rontják
el, ahogy akarják. *(int a pincérnőnek)* Kisasszony! *(Annának)*
Mit iszol?

ANNA Ásványvizet.

MAREK Ugyan már, Anna... Ezt a rohadt nagy véletlent meg kell
ünnepeelnünk. *(kiszól)* Kisasszony! Egy üveg pezsgőt kérünk!

ANNA Ne légy ízléstelen.

MAREK Miért volnék ízléstelen?

ANNA Erre se emlékszel.

MAREK Mi az, hogy erre se?

ANNA Elhoztad a papírokat?

MAREK Persze. *(kipakol)* Az én részemet a titkárnőm ki is töltötte.

ANNA Én meg az enyémet.

MAREK Akkor cseréljünk. Két példány kell, nem?

ANNA Nekem nincs titkárnőm. *(átadja a maga papírját)*

MAREK *(a papírra pillant)* Még mindig a lánynevedet használod?

ANNA Igen. Doktor Anna Jadwiga Kovalskalow.

MAREK Doktor?

ANNA Tíz éve docens vagyok az egyetemen.

MAREK Istenem, Anna! *(ragyog)* Megcsináltad?!

ANNA Szeptemberben fogok habilitálni. Akkor kineveznek egyete-
mi tanárnak.

MAREK Pszichológus lettél?

ANNA A lakcímed nincs ideírva.

MAREK Mert éppen költözöm.

ANNA Valahová csak be vagy jelentve?

MAREK Osiedlova 13.

ANNA A tengerparton?!

MAREK Sajnos a szálloda kicsit takarja a tengert. Amikor meg-
vettem a házat, még nem volt ott.

ANNA A tenger?

MAREK Tíz éve vettem, amikor még jól ment. Két hónapja meg-
hirdettem, de még nem akadt rá vevő.

ANNA Az a legdrágább kerület a városban.

MAREK Vesztek is rajta jó néhány milliót.

A pincérlány meghozza a pezsgőt.

PINCÉRLÁNY Kitöltsem?

MAREK Majd inkább én. Köszönjük.

PINCÉRLÁNY Szívesen. *(el)*

ANNA Azt mondta, szívesen?

MAREK Igen. Miért?

ANNA Megöregedtünk.

MAREK *kitölti a pezsgőt* Ha engem kérdezel, te egy csöppet sem.

ANNA Azelőtt a pincér azt mondta, kérem. Vagy hogy parancsoljon. Sokszor az egyetemen se értem már, ahogy a gyerekek beszélnek. De nem hagyom, hogy tegezzenek.

MAREK De azért én még tegezhetlek?

ANNA Ne legyél hülye.

MAREK Egészségünkre.

ANNA Szia.

MAREK Szia.

Koccintanak.

ANNA Még most se emlékszel?

MAREK Mire?

ANNA Az utolsó éveinkben akkor bontottál pezsgőt, ha szeretkezni akartál velem.

MAREK Akkor jó sok pezsgőt megihattunk mi ketten.

ANNA Eleinte.

MAREK Most mit akarsz ezzel?

ANNA Semmit. Bocsánat.

MAREK Nagyon jól emlékszem az együttléteinkre. Igazi ünnepek voltak. Soha senkivel nem voltam olyan...

ANNA Milyen?

MAREK Gyönyörű vagy.

ANNA *(újra a papírokba mélyed)* Le is kell rajzolnunk a balesetet. Enyém az „A” jármű, vagy a tied?

MAREK Teljesen mindegy.

ANNA Akkor az enyém az „A”. Balról jöttél nekem.

MAREK Nem emlékszem. Csak a csattanásra.

ANNA Amivel a Mazdám jobb elejét ripityára törted.

MAREK Hát ripityára azért nem.

ANNA Tehát balról jöttél.

MAREK Lehet...

ANNA A szervízben azt mondták, ki kell cserélni a teljes kormányművet, a kerékfelfüggesztést... meg nem tudom még mit. Egy vagyon lesz.

MAREK Nem érdekes. Az én biztosítóm fizet mindent. Ha dugsz a zsebükbe pár ezrest, akkor totálkárt állapítanak meg, és...

ANNA Nincsenek fölös ezreseim. És utálok a korrupciót.

MAREK Korrupció... Ez is egy rég lejárt szó, Anna. Egyeztetés, finomhangolás, az érdekek érzékeny összefésülése... Így működik az ország. Mit az ország. Egész Európa.

ANNA Most én adom be a papírokat.

MAREK Mi az, hogy most te? Ja? *(kis szünet után)* A válóperre érted.

ANNA Mint égből az áldás.

MAREK Te is áldásnak élted meg?

ANNA Nem tudom, hogy szemétkedsz-e, vagy vénkorodra elment a maradék eszed.

MAREK Most mondtad, hogy...

ANNA Mint égből a mennykő. Olyan váratlan volt.

MAREK Igen. Igazad van... Lehettem volna... nem is tudom... körültekintőbb?

ANNA Most nevetnem kellene?

MAREK Nem ez a legjobb szó, de... Megesik, hogy néha a leg-egyszerűbb szavak se jutnak eszembe.

ANNA Mint a bocsánat, például?

MAREK Két éve kezdődött, vagy három éve...? Kérdezni akartam Barbit, nem látta-e a szemüvegemet.

ANNA *(tölt a pezsgőből mindkettőjüknek)* Barbit?

MAREK A fél város így hívta a feleségemet.

ANNA A fél város.

MAREK A lányunk is ismerte. És tényleg olyan volt, mint egy Barbie baba. Csak neki félelmetesen hideg agy fészkelte a szőke fejében.

ANNA Csak ránéztél a hideg szőke agyára, és nem jutott eszedbe a szemüveged?

MAREK Igen. Pontosan így történt. Mondd, Barbi, nem láttad a... Mit, kérdezte. Azt a... na... amivel látok. Amivel nézek. Ott van a fejedben. És tényleg rajtam volt. Két hónappal később meg is operálták a zöldhályogomat.

ANNA Nem szürke volt az a zöld?

MAREK Nem tudom. Lehet.

ANNA Ha zöldhályogod lett volna, most nem látnál engem.

MAREK Az nagy kár volna. Mindkét szememet megműtötték, de olyan remekül, hogy már szemüveg se kell, csak olvasáshoz. *(letolja a homlokáról a napszemüvegét az orrára)* Szóval balról jöttem, te meg...

ANNA Most én nem látok rendesen. Évek óta nem iszom alkoholt.

MAREK Ugyan, egy pohár pezsgőtől...

ANNA Az áll itt, hogy melyik fél ismeri el a felelősségét?

MAREK Szerintem mindketten hibáztunk.

ANNA Marek...

MAREK De ahogy ígértem, magamra vállalom.

ANNA Mert kénytelen vagy.

MAREK Igen.

ANNA Akkor kivételesen megegyeztünk. Írjuk alá.

MAREK *töltőtollat vesz elő, aláírna* Nem fog ez a kurva toll. Pedig méregdrága, aranyhegyű Montblanc.

ANNA Tessék. *odaadja a golyóstollát* Ezt ingyen adja a biztosító.

MAREK Kösz. *aláír*

ANNA Mindkét példányt.

MAREK Persze.

ANNA *aláírnak, elteszi a papírokat.* Mehetünk?

MAREK *(a pezsgőre)* Ezt már ne hagyjuk itt, ha ilyen szépen elintéztük ezt a buta karambolt.

ANNA Tényleg zuhog. Hívok egy taxit.

MAREK Nem kell. A jaguáromnak csak a lökhárítója horpadt be. Hazaviszlek.

ANNA A harmadik pohár pezsgőt iszod.

MAREK Látod, észre se vettem. Csak azt, hogy könnyű vagyok, mint egy madár.

ANNA Milyen madár?

MAREK Nem is tudom, mikor éreztem utoljára ezt.

ANNA Nem tudod, mennyi a Halló taxi száma?

MAREK Hagyd a fenébe. Nekem számlám van a Boltnál. Pontosabbak, gyorsabbak és olcsóbbak is. Majd én hívom őket neked. *(kiszól)* Kisasszony, fizetek!

Sötét, bálnahangok

3. JELENET

*Marek tengerparti háza, reggel
Fény árad be egy nagy ablakon a francia ágyra
Az ágyban Anna alszik
Finoman zúg a közelben a tenger*

MAREK *jön, drága köntösben, lábujjhegyen, mezítláb, tálcán reggelit hoz, leteszi az éjjeliszekrényre, leül az ágy végébe, nézi az alvó nőt*

ANNA *(felébred, ijedten összehúzódik, mint egy macska) Jézusom. Hány óra van?*

MAREK *Délelőtt féltizenegy.*

ANNA *Bassza meg! (felkelne) Fordulj el!*

MAREK *Akkor is látlak, ha becsukom a szemem.*

ANNA *(felkel, szétdobált cuccait keresi) Fél tízkor órám kezdődött a kurva egyetemen.*

MAREK *(ragyog) Lemondtam.*

ANNA *Mit csináltál?!?*

MAREK *Felhívtam a tanulmányi osztályt, mondtam nekik, hogy gyengélkedsz. Kérdezték, ki vagyok. Mondtam, hogy az elvált férjed. Erre nevettek, és azt mondták, gyógyulj meg hamar.*

ANNA *Más már nem hiányzik, minthogy a nevemben intézkedj.*

MAREK *Mikor győzködtetek, hogy igyunk még valamit nálam, akkor mondtad, hogy korán kell kelned az egyetem miatt.*

ANNA *Hol a szoknyám?*

MAREK *Ahol az én ingem.*

ANNA *Borzasztóan szégyellem magam.*

MAREK *Csináltam reggelit. Habos kávéval, ahogy szeretted.*

ANNA *Évek óta nem iszom kávé. Árt a vérnyomásomnak.*

MAREK *Tökéletes a vérnyomásod, szívem, ahogy minden más is tökéletes rajtad. Teavizet is tettem fel.*

ANNA *Bekapcsolva hagytad a forralót?*

MAREK *A tenger zúg, kedvesem.*

ANNA *Fordulj már el! Megfürdenék, mielőtt elmegyek.*

MAREK *A kert végéből privát ösvény vezet a partra. Meztelenül is le tudunk menni.*

ANNA *Le akarok zuhanyozni.*

MAREK *Mi lenne, ha előbb úsznánk egyet? Gyönyörű idő van.*

ANNA *Nem lett volna szabad.*

MAREK *Mit?*

ANNA Jaj, Marek, ne szórakozz velem. Hol a fürdőszoba?
MAREK Az ajtótól balra. Tettem ki törülközőt. És... ha gondolod...
Barbara hagyott itt néhány cuccot...
ANNA Hogy te milyen ordenáré vagy.
MAREK Két éve ment el! A lányunkat is magával vitte.
ANNA Szóval még egy lányod van.
MAREK Tizenkét éves. Majának hívják.
ANNA Ezt nem mondtad a gyerekeknek.
MAREK Tudom, hogy hülyeség, de rád hasonlít. Ő is a pisztácia
jégkrémet szereti...!
ANNA Elmész te a francba. *(el)*
MAREK Esküszöm, hogy így van!
Kintről ajtócsapódás.
MAREK Anna! Ne menj el!
Sötét, bálnahangok.

4. JELENET

Utcasarok, este. Esik az eső
Anna telefonál

ANNA Ne haragudj a tegnapiért, Jerzy. Sajnálom. Nem azért, csak...
Közbejött valami. Igen, fontos. Fontosnak tűnt. Nem, nem
tudtam telefonálni. Lemerültem. Igen, lemerültem. Most
nyomozol, vagy mi van? Akkor állj le, oké? Nem, semmi
bajom veled, Jerzy, de százszor megbeszéltük, hogy nem
tartozunk egymásnak... Ne legyél gyerek. Ezt inkább anyád-
dal beszéld meg. Jó. Bocs. Ne haragudj. Igen, ideges vagyok.
Mit tudom én, miért. A ma este nem jó. Tudod, hogy szer-
dánként órám van. Holnap meg operába megyek. Nézd,
nem hiszem, hogy alkalmas leszek... Most fenyegetsz, vagy
mi? Jó, akkor ne hívj többet. Bánom is én. *(kinyomja a hívást,*
morog) Egy gonddal kevesebb... *(újra tárcsáz)* Hanna? Kösz,
hogy felvetted. Csak mert elsőre nem szoktad. Jó, akkor fel
szoktad. Felugranál valamelyik nap? Nem, semmi komoly,
csak régen láttalak. Most nem jó. Most órám lesz az egye-
temen. Igen, este, az ötödéveseknek, ráadásul bent ragad-
tam a városban. Nem telefontéma. Tévedsz, kislányom, nem
lehet mindent esemesben meg telefonon. Na, ott meg vég-

képp nem. Oké. Akkor holnap délelőtt. *(elteszi a telefont)*
Taxi...! Taxi... *(kifut a képből)*

Sötét, bálnák énekelnek

5. JELENET

Anna lakása. Délelőtt.

A dohányzóasztalnál Hanna szívoja a cigarettáját. Nagyon elegáns, és nem csak a ruhája. Erősen ki van sminkelve.

HANNA Nem értelek, anya.

ANNA *(kint)* Mit nem értesz?

HANNA *(elnyomja a csikket a hamutartóban)* Hogy a fenébe tudtál lefeküdni vele?

ANNA *(jön, kávét hoz, tálcán)* Jó erősre főztem, ahogy szereted. *(felveszi az egyik csészét, mintha koccintana)* Csin-csin!

HANNA Mióta iszol te megint kávét?

ANNA Amióta rám fér.

HANNA Szóval?

ANNA Mit szóval?

HANNA Hogy történt?

ANNA Ne haragudj, de nem fogok zaftos részletekkel szolgálni egy hülye ballépésemről a lányomnak.

HANNA *(vigyorog)* Voltak zaftos részletek?

ANNA Mindketten részegek voltunk. Nem kellett volna elmondanom. Úgyse érted meg.

HANNA Jó, van olyan, hogy az ember dug egyet valakivel, aztán sose látja többet... De én semmi pénzért nem kefélnék egyik idióta exemmel se.

ANNA Mert harminc éves vagy. Tapadnak rád a pasasok.

HANNA Őszintén szólva apát se értem. Ott van neki az a bombázó nője...

ANNA Nincs már ott. Két éve elhagyta.

HANNA Na jó, de akkor is... *újra rágyújt* Már meg ne haragudj, de...

ANNA Az előbb nyomtad el...

HANNA Egy egy lájtos cigi, anya.

ANNA Ha ennyit dohányzol, tönkremegy a bőröd.

HANNA A legjobb kozmetikushoz járok. Beajánlottalak neki téged is, de...

ANNA Szóval?

HANNA De soha nem mentél el.

ANNA Azt mondtad, apádat se érted.

HANNA Hagyjuk.
ANNA Hogy miért kezdett egy ötvenöt éves lottyadt seggű...
HANNA Nem lottyadt a segged, anya. Szeretnék én úgy kinézni ötvenöt évesen, ahogy te kinézel.
ANNA Nem is erről van szó.
HANNA Hanem miről?
ANNA Hát ez az. Hogy magam se értem.
HANNA *(elnyomja a cigit)* Egy képzett pszichológus nem tud higgadtan kielemezni egy faszságot?
ANNA Ne beszélj rondán.
HANNA *(indulni készül)* Én azt mondom, felejtsd el. Mintha meg se történt volna.
ANNA De megtörtént, és...
HANNA Ne mondd, hogy élvezted!?
ANNA Nem úgy, ahogy te gondolod.
HANNA Hogy lehet másként élvezni, mint...
ANNA Mikor mész Japánba?
HANNA Anya...!
ANNA Nem tudom... Olyan ismerős volt az egész... Olyan meghitt, vagy... bensőséges... Mint a legszebb napjainkban.
HANNA Akkor meg mi a gond?
ANNA Az, hogy azok a napok nagyon régen elmúltak.
HANNA Attól még egy jót basztatok, nem?
ANNA Húsz éve nem vágtalak pofon.
HANNA Köszí a kávé. Bocs, de rohannom kell. Tadeusszal most fotózzuk az új kollekciót, és szerdán repülünk Tokióba.
ANNA Vigyázz magadra, kicsim, és a repülőre vigyél magaddal kompressziós zoknit.
HANNA Mit?
ANNA A kompressziós harisnya nyomásának hatására a felületi vénák összenyomódnak, a vér a mélyvénák felé áramlik, javul a keringés, a véna fala mechanikai tartást kap...
HANNA Csak nem a törpe kisdokidtól tanultad ezt a marhaságot?
ANNA Nem törpe. És már nem a dokim.
HANNA Lepattintottad?
ANNA Legalább egy zoknit. Az is több, mint a semmi.
HANNA Oké. Nem adok pusztit, mert elkenődik a sminkem. Te is festhetnéd magad. Egy kis rúzs, vagy szájfény, és a szemed alatt...

ANNA Kösz, hogy beugrottál. És Japánból hívj fel, hogy baj nélkül
leszálltatok.
HANNA Ne aggódj, nem fog felrobbanni a lábam... És nem fekszem
le egy japcsival se. Állítólag olyan kicsi a farkuk, mint egy
gyereknek...

Mindketten kimennek. Sötét, bálnahangok.

6. JELENET

Tengeren

*Marek és a fia, Jakub, szörföznek. Mindketten neoprén kezeslábasban,
úszósapkában úszószemüvegben...*

MAREK Vigyázz, mert lemaradsz!
JAKUB Nagyon megy még ez neked, apa!
MAREK Ha megveszik a házat, nem lesz saját edzőtermem...
JAKUB Ahhoz képest, hogy hetvenéves vagy...
MAREK A múlt héten töltöttem be a hetvenötöt.
JAKUB A múlt héten?
MAREK Egyikőtök se tudja, mikor van a születésnapom.
JAKUB Most már menjünk, ki apa. Erősödik a szél. Én nem vagyok
ebben olyan király, mint te.
MAREK Oké. Forduláshoz felkészülni. Fordulunk...

Sötét, bálnahangok

7. JELENET

Egyetemen

Anna előad, mögötte vetítővászon, változó képekkel

ANNA A kommunikáció az állatvilágban is meghatározza az
egyedek egymáshoz való viszonyát. Vegyük például a
bálnákat.

A vásznon bálnák képei váltakoznak.

ANNA A *Megaptera novaeangliae*, azaz a hosszúszárnyú bálna
többféle módon kommunikál a fajtársaival. Jelzik egymás-
nak, hogy milyen mélyre merüljenek a kiválasztott halraj
alá, amikor vadászni akarnak. Odalentről buborékot fújnak,
összetett „buborékhálókat” hoznak létre, az megzavarja a

kishalakat. Közösen szabályozzák a buborékok méretét, mélységét és távolságát, így a vadászat hatékony és energiatakarékos. Ez a zseniális közös stratégia lehetővé teszi számukra, hogy egyetlen merüléssel hétszer több zsákmányt fogjanak, mint ha nem használnának semmit.

A púpos bálnának is nevezett faj egyedei egyébként valószínűleg rövidlátók, ezért történik meg gyakran, hogy hajókkal ütköznek, mint ahogy az is előfordult, hogy egy bálna tévedésből elnyelt egy kajakozó chilei fiatalembert, aztán sértetlenül visszaengedte a tengerbe...

video: <https://telex.hu/kulfold/2025/02/14/balna-elnyel-kikop-kajakos-chile-patagonia-jonas>

Mint hallják, a bálnák hangokkal is kommunikálnak. Különös módon csak a hímek tudnak így „énekelni”.

(bálnahangok a képek alatt)

A púpos bálnák és más sziláscetek különleges gégét fejlesztettek ki, amely lehetővé teszi, hogy a víz alatt énekeljenek. U alakú a hangszáluk, gégéjükben egy zsírpárna található, ezek között préselik át a levegőt a hangképzéshez. Dalaik „olyan összetettek, mint a dzsessz”, miközben minden populációnak némileg eltérő az éneke, amelyet egyedi módon vonnak össze. Ezeket a többszörösen ismétlődő kifejezéseket a tudomány gyakran csak „témáknak” nevezi, és minden bálnadálnak több ilyenje van. Mégis, időnként egy-egy szaporodó populáció úgymond „dalos forradalmon” megy keresztül, amelynek során a hímek által énekelt témákat újak váltják fel. Az egyelőre nem világos, hogy miért teszik ezt, de korábbi tanulmányok kimutatták, hogy ezek a finom módosítások „slágerekké válhatnak”, tehát átveszik a többiek. A századforduló táján Ausztrália nyugati partján élő púpos bálna populációról kiderült, hogy megosztják a témát a keleti parton élőkkal. Aztán évekkel később, a Francia Polinézia közelében szaporodó egyedek ugyanazokat a daltémákat énekelték, mint Ausztrália keleti partjainál, onnan mintegy 6000 kilométerre.

Megcsörren a telefonja.

Bocsánat, ezt muszáj felvennem. *(telefonba)* Igen, én. Dehát ez lehetetlen... Hogyhogy nem érvényes? Értem. *(elteszi a telefont)* Elnézést. Hol is tartottam?

Sötét, bálnák énekelnek.

8. JELENET

Marek házában, a szörfözés után

Marek még félmeztelen, a jelenet alatt felöltözik: ing, nyakkendő, zakó. Most italt tölt magának, a fia már felöltözött, hosszú haját dörgöli egy színes törölközővel

MAREK Vodka, konyak, viszki...?

JAKUB Apa, még dél sincs...

MAREK „Csak a derű óráit számolom...” Ezt egy magyar nő tanította nekem. Valami vers...

JAKUB Sose szeretted a verseket.

MAREK De a csajt csíptem. Olyan édesen csücsörítve szavalta nekem... „... mondta pár szó, s egy vasrúd a falon...” És a vasrúdról mi jutott eszébe...?!

JAKUB Egyáltalán nem szabadna innod.

MAREK *(felhajtja az italát)* Egészségünkre.

JAKUB Figyelj, szeretném, ha még legalább tíz évet köztünk lennél.

MAREK Az én koromban, fiam, az ember már nem években számol. Legfeljebb hónapokban. Vagy napokban. Egyébként is úgy néz ki, hogy fél éven belül tönkre megyek. Úgy értem, anyágilag. Két olyan cég is befuccsolt, amiknek nagy tételben szállítottunk, szokás szerint hitelbe, és most nem tudnak fizetni.

JAKUB Mondtam már neked, apa, hogy próbáld meg a tőzsdét. Én egy éve csinálom. Az első két hónapban kicsit ráfizettem, de megtanultam, hova fektessek be. Van, hogy havi harmincezer dollárt is keresek. Még egy tanácsadót is fizetek, és azóta csak ezzel foglalkozom.

MAREK Otthagytad az állásodat?!

JAKUB Ne görcsölj rá, sínen vagyok, apa. Szívesen segítek, ha néhány tízezer zlotyit megkockáztatnál...

MAREK Éreztem én, hogy valami nem stimmel veled. Azelőtt soha nem tudtalak lehagyni a szörffel.

JAKUB Minden stimmel, apa.

FARNCIN A mai világban nagyon meg kell becsülni a munkahelyet, ahol szeretik az embert. A hűség manapság fontosabb, mint a becsület.

JAKUB Éppen te ne kezdj el most nekem becsületről és hűségről papolni, aki kétszer váltál el.

FMAREK Lefeküdtem anyáddal két napja.

JAKUB Mi?!

MAREK Olyan volt az egész, mintha álmodtuk volna...

JAKUB Apa...!

MAREK Legalább tízszer hívtam azóta, de nem vette fel.

JAKUB Tizenöt év után... Apa! Mit akarsz tőle?

MAREK Semmit. Mindent. Fogamam sincs.

JAKUB Bocs, de elég vén vagy már ahhoz, hogy tudd, hogy ilyen nincsen. Nem lehet felmelegíteni azt, ami egyszer gallyra ment.

MAREK Anyád még mindig szeret engem.

JAKUB Ne haragudj, hogy ezt mondom, de totál hülye vagy. Anya már nem akar senkivel összebútorozni. A törpe dokiját is lapátra tette. Főleg veled nem, aki, már ne is haragudj, de finoman szólva is rondán léptél le tőlünk.

MAREK Mert hülye voltam. Kapuzárasi pánik, vagy mi... Azt hittem, vége az életemnek. Hogy nem lesz benne több innováció...

JAKUB Pina, apa. Pinának mondják, nem innovációnak.

MAREK Új kihívások, izgalom, új tervek... És akkor jött Barbara, huszonhat évesen, olyan illattal, mint egy pézsma-patkány, és úgy nézett rám, mint egy félistenre.

JAKUB Egy rozzant félistenre.

MAREK Nem voltam még rozzant. Sőt, ami azt illeti, még most is... Jó, ez nem ugyanaz. Hetvenöt éves vagyok, akkor még nem voltam hatvan. Barbara mellett vágtam bele az új üzletbe, kurva szerencsés találat volt, dőlt a pénz, tulajdonos vezérigazgató lettem, Barbi egy kislányt szült nekem...

JAKUB Ezt eddig nem mondtad.

MAREK Biztos elfelejtettem.

JAKUB Apa!!!

MAREK Jó, hát nem akartam elmondani nektek. Hogy beszéltem volna az elhagyott gyerekeimnek arról, hogy mit jelent egy új, falatka élet... Alig három kilóval született...

JAKUB Akkor kezdtél végleg hanyagolni minket.

MAREK Mindig adtam neked pénzt, ha kellett.

JAKUB Nem erről beszélek.
MAREK Akkor fogd be a szád. Mondtam, hogy nem érted. Olyan elevennek és erősnek éreztem magam, mint negyvenévesen.
JAKUB Aztán a Barbi babád két éve lelépett Amerikába egy úszómesterrel.
MAREK Jógaoktató volt, nem úszómester.
JAKUB Oké, fater. De ne kergess álmokat. Anyának te már nem kellesz.

Megcsörren Marek mobilja.

MAREK *(megnézi a telefont)* Vagy mégis?
JAKUB Ő az?
MAREK *(felveszi a telefont, lelkesen:)* Na, végre! Édes, drága Anna! Hogy mi? Az lehetetlen. A titkárnőm mindig időben átutal mindent. Nem gond, megoldjuk, mondtam, hogy... Jó, persze. Ott leszek. *(leteszi a telefont)* Bassza meg a radai rosseb.
JAKUB Ezt is a magyar csajodtól tanultad?
MAREK Maradj, ameddig akarsz. Igyál, egyél, a hűtő tele van. Nekem el kell mennem. A kulcsot dobd be a levélszekrénybe.
JAKUB Ne ülj most volán mögé, apa. Három viszkit ittál.
MAREK Te csak ne félts engem... Szergej fasza gyerek, nem fagy meg! *(el)*
JAKUB *(utána kiált)* Átküldök neked néhány tuti appot, ahova gond nélkül befektethetsz... Hé! Itt hagytad a telefonodat...! *(tölt magának egy emberes adagot, lenyomja a music center gombját. A hangszóróból és egy ősrégi lengyel sláger szólal meg.*

<https://www.google.com/search?client=safari&rls=en&q=Strasznie+Cie+koham+dal&ie=UTF-8&oe=UTF-8>

A szüleim nem normálisak...

Sötét, bálnák énekelnek

9. JELENET

A Bálnában

Marek egyedül ül az asztalnál. Odakint esik az eső

PINCÉRLÁNY Még egy viszkit, uram?

MAREK Inkább egy üveg pezsgőt hozzon. És két poharat.

PINCÉRLÁNY *(indul)*

MAREK *(utána szól)* Nem tudja, mennyi az idő?

PINCÉRLÁNY Az idő? Fogalmam sincs.

MAREK Otthon hagytam azt a kurva telefonomat.

PINCÉRLÁNY A pulton van egy öreg készülék. Néha még működik. Ha telefonálni akar...

MAREK Köszönöm.

PINCÉRLÁNY Szívesen.

MAREK *(Dudorászik. Azt a régi dalt dúdolja, ami a lakásában megszólalt. Megpillantja az érkező Annát, felugrik az asztaltól)* Tudtam, hogy jönni fogsz!

ANNA Miért ne jöttem volna? Negyvenhétezer zlotyiról van szó.

MAREK *(lesegítené Anna esőköpenyét, Anna ellép tőle)*

ANNA Kösz, de meg tudom oldani egyedül is. *(leveti az esőköpenyét, nézi, hová akaszthatná fel)*

MAREK *(elveszi tőle az esőköpenyt, felakasztja egy fogasra.)* Foglalj helyet. Mindjárt jön a pezsgő.

ANNA Még egyszer nem fogsz leitatni.

MAREK Nem itattalak le.

ANNA Mindegy. Hagyjuk.

MAREK Legalább hússzor hívtalak.

ANNA *(papírt vesz elő a retiküljéből)* Tessék. Itt a papír, ami a biztosítótól az enyémhez érkezett.

MAREK *(beleolvass)* Ez valami fatális nonszensz.

ANNA Májusban kellett volna befizetned. Két felszólítást is kaptál, aztán felmondták a szerződésedet.

MAREK Én kirúgom a titkárnőmet.

ANNA Jó. És akkor most mi legyen?

MAREK Add meg a számlaszámodat. Még ma átutalom az összeget.

ANNA Nem tudom fejből a számlaszámomat.

MAREK Akkor ugorjunk fel hozzád, és...

ANNA Nem ugrunk sehová. Az autóm csak a jövő héten lesz kész. Csak akkor kell fizetnem.

PINCÉRLÁNY *(jön, hozza a pezsgőt. Annának:)* Kezicsókolom. Parancsoljanak. *(elring)*

ANNA *(utána szól)* Ne csókolomozzon engem. Nem vagyok az anyja!

PINCÉRLÁNY Elnézést.

ANNA Asszonyom, vagy hölgyem!

PINCÉRLÁNY *(magának morogja)* Nyalja ki seggem.

ANNA Mit mondott?! *(felpattanna)*

MAREK Hagyd már azt a kislányt. Nem akart semmi rosszat.
Nagyon zaklatott vagy.

ANNA Adj egy pohárral.

MAREK Ez a beszéd. *(tölt)* Egészségünkre.

ANNA *(felhajtja a pezsgőt)*

Csend.

MAREK Eleinte én is nehezen viseltem.

ANNA *(ellenségesen)* Mit?

MAREK A metróban szemezttem egy harmincas csajjal. Erre megszólal: Le tetszik ülni a bácsinak?

ANNA És? Leült a bácsi?

MAREK Tavaly volt egy veseműtétem. Azelőtt is fájogatott, de nem vettem komolyan. Minden nap tornásztam, úsztam... Aztán akkorák lettek a kövek, hogy már nem lehetett elporlasztani vagy... Laporoszkópiával csinálták, de a farkamon keresztül is...

ANNA Nem érdekel a farkad, Marek.

MAREK Csak azt akarom mondani, hogy a műtét nagyon megviselt. Lehet, hogy elbaltáztak bennem valamit, de másfél hónap volt, amíg úgy-ahogy helyre jöttem. És akkor be kellett látnom, hogy nem minden megy már úgy, mint régen. És el kellett gondolkodnom azon, hogy mi fontos igazán az ember életében. Te persze még nem tapasztalhattad ezt....

ANNA Én egészséges vagyok. A vérnyomásom kicsit magas néha, de különben semmi. Minden rendben volt velem, míg az autómot tropára nem törted a hófehér Jaguároddal.

MAREK A kocsiz az üzlet része, Anna. Nem mindegy, milyen autóval érkezel egy tárgyalásra. Hogy milyen telefonod van, milyen szemüveged... Töltőtollad... Ruhád... Barbi tanította meg, hogy erre figyelnem kell. Bocsánat.

ANNA Az elvált feleséged se érdekel.

MAREK Te is az vagy...

ANNA Én nem hagytalak el.

MAREK Hülye voltam.

ANNA Inkább aljas.

MAREK Most miért mondod ezt?

ANNA Semmi előzménye nem volt az elköltözésednek. És a már másnap beadott válópernek.

MAREK Nem másnap volt, hanem...

ANNA Soha nem mondtad, hogy valami bajod volna velem. Sőt.
MAREK Igazad van.
ANNA Akkor szerinted mi volt, ha nem aljasság?
MAREK Azóta eltelt egy évszázad. A gyerekek felnőttek...
ANNA Mert én felneveltem őket. Egyedül.
MAREK Küldtem gyerektartást.
ANNA Hébe-hóba.
MAREK Amikor volt pénzem.
ANNA Meg voltam alázva. Össze voltam törve. Azt gondoltam, az én hibám. Hogy nem vagyok alkalmas se feleségnek, se anyának, se nőnek... Negyvenegy évesen, a korán kezdődő menopauzámmal megverve... Aztán csakazértis összeszedtem magam. Beiratkoztam a doktori képzésre, éjszakaiként készültem a diplomamunkámra... Még egy internetes társskeresővel is próbálkoztam... Aztán rájöttem, hogy egyedül is képes vagyok...
MAREK Bármire.
ANNA Igen, bármire, Marek. Erősebb lettem, mint melletted voltam. Ha úgy vesszük, ez az egyetlen jó, amit neked köszönhetek.
MAREK Márminthogy...
ANNA Márminthogy annak, hogy otthagytál a szarban. Mindent előlről kellett kezdenem. Újra megtanulni saját magamat. Hogy ki vagyok én? És hogy ki voltam melletted? Húséges feleség, vagy ostoba liba, akit az orrnál fogva vezettek.
MAREK Sose vezettelek az orrodnál fogva.
ANNA Tudtam, hogy vannak nőid, csak nem hittem el.
MAREK Gyönyörű vagy...
ANNA A te homokodon viszont az a hülye ránc...
MAREK Mi van vele?
ANNA És a füled mögött az lencse is nagyobb lett. Meg kéne nézetned egy bőrgyógyással.
MAREK Látod?
ANNA Mit látok?
MAREK Még mindig törödsz velem.
ANNA Jaj, Marek, bazd meg... Akármilyen bálgúnár csirkefogó lettél, két gyereket is szültem neked...
MAREK Add ide a kezed.
ANNA Dehogyan adom.
MAREK Kérlek.

ANNA Minek?
MAREK Csak egy percre.
ANNA *(átnyújtja a karját az asztal fölött, Marek megfogja a kezét)*
MAREK *(kis idő múlva)* Ne mondd, hogy nem érzed.
ANNA Mit kéne éreznem?
MAREK Hogy a szívünk máris egyszerre ver.
ANNA *(elhúzza a kezét)* Na és?
MAREK Ez nem változott. Épp úgy van, mint régen, amikor minden nap együtt aludtunk el. És így volt a múltkor is.
ANNA Vigyázz, mert mindjárt elcsöppen az orrod.
MAREK A hülye gyógyszeről van, amit a májamra szedek.
ANNA Mégis baj van a májaddal?
MAREK Semmi komoly. Tavalý találtak benne valami apró vacakokat.
ANNA Neked rákod van?!
MAREK Nem rák. Jóindulatú kis izék... Csináltak biopsziát és...
ANNA És mégis iszol.
MAREK Nem fogok mindenről lemondani, amit szeretek. Most, hogy összebuccintottunk...
ANNA Nem buccintottunk össze.
MAREK ... rólad se mondok le.
ANNA Mindig is könnyelmű és önző voltál. Még magaddal szemben is.
MAREK Olyan nincs, Anna. Senki nem lehet önző saját magával szemben.
ANNA Ehhez egy kicsit én jobban értek. Már a görögök használták az Arkaszia fogalmát. A görög *arkáteia* nagyjából olyasmit jelent, hogy valaki tudatosan olyasmiket tesz, vagy akar, amiről tudja, hogy árt neki.
MAREK Te sose ártottál nekem.
ANNA Amerikában self-sabotage-nak nevezik, ha a személyiség tudatosan vagy tudat alatt akadályozza a saját fejlődését, vagy boldogságát...
MAREK Én nem vagyok ilyen.
ANNA Ha a rövid távú érdekeidet vagy vágyaidat fontosabbnak tartod, mint a hosszútávúakat...
MAREK Hetvenöt éves vagyok, Anna. Nekem már nincsenek hosszú távú céljaim vagy vágyaim, vagy...
ANNA Akkor mit akarsz tőlem?

MAREK Semmit. Vagy mindent? Valahogy jól érzem magam, vagy...
biztonságban érzem magam melletted. És szeretlek.

ANNA Nem vagy te normális.

MAREK A fiunk is ezt mondta.

ANNA Nekem meg a lányunk.

MAREK Akkor? Hülyék legyünk, vagy okosak?

ANNA Hogy legyen a pénzzel?

MAREK Fölszámolom a vállalkozásaimat. Öreg vagyok már az üzlet-
hez. És ahogy mondtam, az ember már máshogy látja
magát. Egész másmilyennek.

ANNA Én nem erről beszélek. Mi legyen a pénzzel, amivel tartozol
az autóm miatt.

MAREK Ahogy mondtam. Ha megadod a számlaszámodat, azonnal
átutalom azt a harmincezret.

ANNA Negyvenhétezernégyszázhuszonhat.

MAREK Akkor annyit. Nem probléma.

ANNA Otthonról majd átküldöm a számot a telefonodra.

MAREK Még a régi lakásunkban laksz?

ANNA Eladtam, amikor már Hanna is elköltözött.

MAREK Hat éve.

ANNA Hét éve. Huszonnégy éves volt, amikor összepakolt. Egyik
napról a másikra. Mint te. Azóta egy garzont bérelek a
kampusz mellett. Öt perc séta az egyetem.

MAREK Akkoriban éppen ingatlanoztam. Ha felhívtál volna, segít-
hetek, hogy azt a gyönyörű lakást jól add el....

ANNA A telefonszámod régen megváltozott.

MAREK Honnan tudod? Kerestél?

ANNA Amikor Hanna elköltözött ahhoz a kövér popzenészhez...
Azt hittem, együtt drogoznak.

MAREK Csak füvet szívtak.

ANNA Akkor próbáltalak hívni, hogy beszélj vele.

MAREK Ma már a Guccinak dolgozik. Jövőre ő lesz a márka arca.
Nem szorul egyikőnkre se. Jakub is sínen van. Nagy pénze-
ket keres a tőzsdén. Nincs már dolgunk velük. Itt az ideje,
hogy magunkra figyeljünk. Úgy értem: egymásra.

ANNA Ennek vége, Marek. El se kezdődött, de vége.

MAREK Azért gondold meg. Kérlek. Mindketten túl vagyunk
bizonyos csalódásokon és...

ANNA Mi a telefonszámod?

MAREK Ott van a telefonodban. Húszszor hívtalak, és kilenc
üzenetet hagytam.
ANNA Minden kitöröltem.
MAREK +49 és hét darab hetes.
ANNA Hogy lehet ilyen rohadt könnyű számod?
MAREK Mindent el lehet intézni ebben az országban, ha tudod,
hova fordulj.
ANNA Jól van. Beírtam.
MAREK Nem iszod meg a pezsgődet?
ANNA Idd meg a pincérlánnyal. Lehet, hogy apakomplexusa van.
(indul)
MAREK Az esőköpenyed.
ANNA Kösz.
MAREK Nem veszed fel?
ANNA Elállt az eső, ha nem vetted volna észre.
MAREK Vigyázz magadra.
ANNA Te is. És küld a pénzt. Minél előbb, ha lehet.
MAREK Úgy lesz.
ANNA Szia.
MAREK Szia.

Anna elmegy. Marek mélázva ül egy kicsit, aztán:

MAREK Kiasszony!
PINCÉRLÁNY Igen?
MAREK Mi a neve?
PINCÉRLÁNY Itt van a kitűzőmön.
MAREK Ilyen messziről nem tudom elolvasni.
PINCÉRLÁNY Akkor sose tudja meg. Hozzak valamit?
MAREK A számlát, legyen szíves.

Sötét, bálnahangok.

VÉGE AZ ELSŐ RÉSZNEK